

Tytuł, streszczenie i słowa kluczowe w języku polskim

Tytuł rozprawy doktorskiej:

Społeczne czynniki upadku i trwania klubów sportowych w okresie transformacji ustrojowej w Polsce

Autor: Dobrosław Jerzy Mańkowski

Promotor: dr hab. Radosław Kossakowski, prof. UG, Uniwersytet Gdański

Promotor pomocniczy: dr Wojciech Woźniak, Uniwersytet Łódzki

Słowa kluczowe: sport, organizacja sportowa, klub sportowy, transformacja, zmiana społeczna, modernizacja, reinstytucjonalizacja, deinstytucjonalizacja

Streszczenie: Praca doktorska poświęcona jest opisowi zmian instytucjonalnych w klubach sportowych w okresie transformacji ustrojowej w Polsce po 1989 roku. Rozprawa składa się ze wstępu oraz ośmiu rozdziałów. Rozdział pierwszy koncentruje się na zaprezentowaniu krótkiego przeglądu literatury dotyczącej socjologii organizacji oraz powstałego pod koniec lat siedemdziesiątych XX wieku nurtu nowego instytucjonalizmu, który tworzy ramę teoretyczną dla pracy badawczej przedstawionej w rozprawie. Ostatnia część rozdziału to przegląd studiów nad organizacjami sportowymi. W tym fragmencie zaprezentowany został stan badań nad organizacjami sportowymi w naukach społecznych, zarówno na gruncie międzynarodowym, jak i polskim. Rozdział drugi skupia się na organizacji sportowej – klubie sportowym. Kluczową część tego rozdziału stanowi zdefiniowanie tego, czym jest klub sportowy. W rozdziale trzecim znajduje się krótkie odniesienie do samej transformacji systemowej, podejmowanych problemów badawczych w jej kontekście, zarysu definicyjnego transformacji oraz miejsca badań transformacji w socjologii. Główną osią tego rozdziału jest spojrzenie na sport w okresie transformacji. Rozdział czwarty poświęcony został metodologii zastosowanej w rozprawie, celowi naukowemu i pytaniom badawczym. Zawiera on również uzasadnienie wyboru perspektywy badawczej wraz z wykorzystanymi metodami badawczymi oraz ramę analityczno-teoretyczną, na której oparta została analiza zebranego materiału empirycznego. Rama ta bazuje na dwóch koncepcjach z nurtu neoinstytucjonalizmu: teorii pól Neila Fligsteina i Douga McAdama (2012) oraz koncepcji deinstytucjonalizacji Christine Oliver (1992).

Zebrany materiał empiryczny został przedstawiony i opisany w trzech kolejnych rozdziałach: piątym, szóstym i siódmym. Każdy z tych rozdziałów odpowiada jednemu studium przypadku. W rozdziale piątym opisano losy Robotniczego Klubu Sportowego Stocznowiec Gdańsk. Rozdział zaczyna się rysem historycznym – opisem historii klubu w

czasach Polski Ludowej. Historia z czasów socjalizmu wydaje mi się bowiem kluczowa, stanowi punkt wyjścia przemian transformacyjnych oraz relacji z obszarem gospodarki, jakim – w tym wypadku – był przemysł stoczniowy (przemysł okrętowy). Następnie wskazuję etapy zmian w klubie i jego działalności w okresie transformacji. Rozdział ten stanowi prezentację wybranego studium przypadku w odniesieniu do procesu reinstytucjonalizacji organizacji sportowej. Z kolei rozdział szósty poświęciłem prezentacji i opisowi losów wielosekcyjnego Klubu Sportowego Spójnia Gdańsk. Struktura rozdziału jest podobna do struktury rozdziału poprzedniego. Zaczyna się od rysu historycznego, wskazania powiązań klubu z sektorem gospodarki, jakim była spółdzielczość w Polsce Ludowej, następnie przedstawiam zmiany i działalność grupy osób, które doprowadziły klub do upadku. Rozdział ten stanowi prezentację wybranego studium przypadku w odniesieniu do procesu deinstytucjonalizacji organizacji sportowej. W rozdziale siódmym zaprezentowałem losy niegdyś wielosekcyjnego Gwardyjskiego Klubu Sportowego Wybrzeże Gdańsk. Struktura rozdziału jest podobna do struktury rozdziałów go poprzedzających. Istotnym elementem jest tutaj związek klubu z resortem spraw wewnętrznych, a dokładnie – z Wojewódzkim Urzędem Spraw Wewnętrznych i Milicją Obywatelską. Losy klubu w okresie transformacji ustrojowej są współzależne od ludzi związanych z tym resortem. Opisane w rozdziale strategie, działania, zmiany organizacyjne w okresie postkomunizmu kończą się upadkiem Wybrzeża. Z kolei w ostatniej części rozdziału opisano pokrótce losy klubu po jego upadku, ze szczególnym naciskiem na reaktywowane sekcje, które w bieżącej działalności czerpią z tradycji GKS Wybrzeże. Tak jak rozdział szósty, również ta część rozprawy stanowi prezentację wybranego studium przypadku w odniesieniu do procesu deinstytucjonalizacji organizacji sportowej.

Rozdział ósmy poświęcony został prezentacji wyników badań, także w kontekście zastosowanych w pracy koncepcji deinstytucjonalizacji oraz teorii pól. W tej części rozprawy doktorskiej wskazałem i zdefiniowałem dwa główne procesy zmiany instytucjonalnej, która dotknęła kluby sportowe w okresie transformacji. Pierwszym procesem jest transformacyjna reinstytucjonalizacja klubu sportowego. W skrócie polega ona na dostosowaniu się organizacji do nowych warunków, zasad i reguł panujących w środowisku instytucjonalnym, które to umożliwia jej przetrwanie i prowadzenie dalszej działalności sportowej. Drugim procesem jest transformacyjna deinstytucjonalizacja klubu sportowego. Chodzi tu o proces zmian instytucjonalnych na poziomie organizacji, które prowadzą do rozpadu ustalonej praktyki organizacyjnej i braku porozumienia w kwestii wprowadzania nowych praktyk, co powoduje zakończenie działalności klubu sportowego i jego likwidację. Organizacja sportowa nie dostosowuje swoich praktyk do nowych reguł, zasad i wartości, które są wynikiem transformacji ustrojowej. W konsekwencji przestaje

istnieć. W tym rozdziale wskazałem także czynniki społeczne, które prowadzą do tych dwóch procesów. Równie ważną częścią rozdziału było pokazanie, jak badania empiryczne polskich klubów pozwalają zrekapitulować i rozwinąć wymienione propozycje teoretyczne. Ostatni rozdział zawiera także opis ograniczeń badania oraz rekomendacje dla przyszłych badań.